

CAPVT I.

Efficax Doctor Pyrminius existit populo.

*Meltis ca-
stellum.
Theodori-
cus rex
Franco-
rum*

IGITUR vir beatissimus Pyrminius obtinuit sedem Episcopatus in castello Meltis appellato, tempore, quo Theodoricus Rex Francorum scepra tenebat. Vbi, tanto vigore tantaque sapientiæ vbertate, eloquijque dulcedine, veritatis semina spargebat; vt quisquis eum audierat, compunctionis rore debriatus, ad reddenda pietatis germina efficeretur fœcundus. Nam non solum vicinos; verum etiam longè remotos, mirifica prædicationis eius efficacia, fama vulgante, attraxerat; & sicut apes ad alueare melle refertum, ita ad eum, confluebant examina populorum, saporatissimi verbi ipsius dulcedinem haurire gestientium.

CAPVT II.

Pyrminius peruigil in opere diuino.

*Sintlaz,
inter Ale-
mania pri-
mores.*

*Ad S. Pyr-
minium in
Galliam
venit.*

3 Reg c. 10.

ERAT autem eodem tempore quidam vir inter Alamanniæ Primates opinatus, nomine Sintlaz, diuino cultui studiosa deuotione intentus; qui loca Sanctorum circumquaque sistentia lustrando, precumque vota vbertim soluendo, animæ suæ lucra summo perè quærebat. Cumque huiuscemodi officio sedulus instaret; contigit eum ad locum, quo sacratissimus Pontifex Pyrminius mansitabat, deuenisse. Cuius dum infatigabilem in Dei famulatu vidisset sudorem; quodque non magis nocte quam die, requiei quicquam concederet; simulque considerans morati nobiliterque educati ordinem Cleri, nec non & totius sibi commissi conuenientiam populi, ammiratione grandi percussus est, ob magnificè dispositam sapientissimi Salomonis familiam. Cum verò prædicationis sermoni eius aures mentemque adhiberet; tum suauitatis affluentia, tum ex efficaci in excolendis cordibus potentia, supra modum attonitus, vice Æthiopum Regine, *non habebat ultra Spiritum.*

CAPVT III.

Pyrminius Pastor desiderabilis.

QVAPROPTER eum secreto aggressus, ita est allocutus, O serue Dei

Dei fidelissime, ac mysteriorum eius dispensator prudentissime; beati qui assistunt tibi assidue, oris tui gratiam sentire meriti, de inopia illorum eruti de quibus scriptum est. *Paruuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis.* quia tu viuudus Pastor, peruigili cura credentium cælitus talentum ipsis dispensas, quos pabulo vitæ crebrò fatias, lucis exemplo indefinenter ædificas. Væ autem meæ gentis sterilitati, cui nullus cælica propinat fluentia; cuius Rectores torpori indulgent, negligentia manum dant, Christo nihil lucrari meditantur; quia sibi viuentes, pecuniam Domini sui sanctæ vsuræ accommodare non conantur. Quo si tu ire, atque aliquid gratiæ, qua tu redundas, irrorare velis; centuplo auctum in futuro præmium prouenire tibi gaudebis. Audi quæso, vt annuas supplicanti, ariditatiq; nostræ pro cordis affectu compatere. nam nisi celeri ope subuenire contendas, nostrates cunctos possidebit iterato errore Paganismus. His à præfato viro prælibatis, comites illius, conuestione immensa eadem replicabant.

*Alemanna
& Suanica
Ecclesia
statum.*

C A P V T I V.

Prouide modestus.

AT vir eximius, consulto sagacissimi animi secreto, ita respondit. Pia equidem sunt, ô viri Deo deuoti, quæ postulatis; sed in omni re, sicut ipsi nostis, plurimum valet cautela consilij prudentis. Sancitum profectò constat Canonibus sacris, *ne quis sibi aliquid arroget in alterius Diœcesi Pontificis.* Et quomodo me cogitis illuc migrare, quo neq; à Præsulibus illarum partium sum euocatus, neq; ab Apostolicæ Sedis Antistite destinatus? Quare, quem persuadere certatis, vt ego mihi met cælestis accumularem brauij lucra, vos eadem intentione, mecum laborare delectet; quatenus itineris Romani laborem simul aggredientes, à summa sedis culmine desiderati censurâ studeamus perquirere. His dictis, animos eorum ad consentiendum sibi reflexit. Sint laz domum repedabat; ac ea, quæ itineri conducto forent necessaria, parare satagebat.

*S. Pymini
recusat
falcem
mittere in
messam
alienam.*

C A P V T V.

Propagator religionis strenuus.

BEATVS Pyrminius nimio pietatis zelo stimularus, acri feruore instabat, vt opus Domini, quod aggredi fuerat persuasus, cõsummaret; ad Apostolicaque properans limina, longè ante quam præfatus vir venit in urbem Romanam. Vbi, dum apud quendam hospitij humanitatem impetrasset, quotidie orationis incenso faciem Do-

*Roma perit
predicandè
Alemanniæ
potestatem.*

P

mini

mini placare consuevit. Atque, dum huiuscemodi studio frequenter insisteret; die quadam Beati Petri Apostolorum Principis domum ingressus, cunctas ibi consistētes aras contriti cordis immolatione fumigabat. Vbi quoque ab Apostolico Præsule primo cum videri cōtigit. Quia cæteris perquirens secreto, si nosset quis esset, aut unde venisset; responso didicit, hunc Præsulem esse, & de Gallia finibus illuc aduenisse. At Apostolicus; multum, inquit, desipitis, quod aliunde venientes minus cautè obseruatis. A talibus denique plura sæpe perperam gesta fuisse, percepimus.

C A P V T V I.

Pyrrinius clarus miraculis.

INTERIM Beato Pyrrinio singula perlustrante Altaria; accidit, eum ad sacratissimam Beati Petri tumbam deuenisse. Vbi, cum orationis gratia genua flectere in voto haberet, pedum pastorem limpido commisit pavimento. Qui nulli adhærens materiae atrectabili, tam diu, mirum dictu immobilis perstabat, donec ab oratione surgentis recipientisque, manu se vltro immitteret. Quod ideo fieri miraculum, prouida Christi voluit clementia; vt liquido pateret, quanta apud se meritorum polleret sublimitate, qui erat ignotus Patria & gente; hocque voluit Euangelium eius initiari signo, quod cumulado dispensaturus erat lucro. Motus autem hoc Apostolicus euentu, intimam cœpit habere pœnitentiam; quod ante ostensionem huiuscemodi signi, vllam de Beato viro mali gessisset suspicionem: celeriterque ad eius se prouoluens vestigia, huiusce reatus obnixè postulauit indulgentiam. Cumque vir Beatus humiliter eum susciperet, dulcibus osculis sanctisque amplexibus magnopere se commendantes mutuo, ad miscenda pietatis colloquia, pariter confederunt.

Pedum Episcopale S. Pyrrinij stat per se nulli res inmixtum.

Pontifex S. Pyrrinij recipit anxia suspensum.

C A P V T V I I.

Papa familiaris.

VERVM, vbi se plurimum cælestis vitæ recreauerunt pabulis; cœpit Papa Beatum consulere Pyrrinium, qua de causa illò venire disponeret: at ille cuncta ordine pandit; quomodo videlicet egregius vir Sintlaz de Alemannia ad eum in Franciam deuotionis causa venisset, suæ gentis defectum referret, quia Doctores eius dormitarent, commissos negligerent; denuoque in Paganismum casuram, nisi aliquis diuino zelo instinctus succurrere properaret: quomodo etiam idem Sintlaz semet id opus aggredi suaderet sui que

Causam aduentus Pyrrinij Pontifici exponit.

eum

eum responsum accepisse; quod non esset licitum aliorum Præsulum Parochias discutere, siue corrigere, nisi aut illorum rogatu, aut Apostolicæ auctoritatis Iussu; pariterque condicerent Romam properare hac de causa. Addidit quoque se mirari oppido, quænam prædictum Sintlazem præpediret occasio, quod non adesset ex condito.

C A P V T V I I I.

Papæ honorabilis.

TALIA referenti Beato Pyrminio, Sintlaz sui Ingerens præsentiam, cunctis eius assertionibus testificatus est, tum votiuo aduentu, tum veraci relatu. Tunc Papa perpendens in Sintlace sincerissimæ intentionis feruorem, in beato autem Pyrminio fidei constantiam, animi industriam, sapientiæ plenitudinem, sermonis affluentiam, ineffabili exultabat gaudio, ac intimo cordis laudes Christi parturijt iubilo; qui ad lucranda populorum agmina, taliû cooperantium inflummare dignatus est pectora; veritusque se negligentia næuo notari, coramq; Deo reum detineri; si quod ipsum decuit, agere omitteret; accitos vtrosque sanctæ exhortationis animavit eloquio, suæque auctoritatis roborauit indicio; vt opus, q; diuina inspiratione inchoarent, fiducialiter certarent implere.

Gregorius II S. Pyrminio dat sua Apostolatuo.

C A P V T I X.

Deformationis Reformatio.

DENIQUE Epistolam cum beato viro, absq; dilatione per venerabilem virum Sintlacem ad Regem Francorum Theodoricum direxit, monens, suadens, & imperans; vt respectu diuinæ remunerationis, viri Dei votum, pia opitulatione duceret ad effectum; edocens hoc ita demum sagaciter fieri posse, si cunctis, tam Alemaniam quam Franciæ Præsulibus conuocatis, imputaret neglectus ipsorum desidiam, reatus notificaret pondus; quod nequirent euadere, nisi beatissimum Pyrminium ad suas Diœceses ducerent, pessundatiq; gregis damna restaurare flagitarent. Porro Rex, Epistola peruisa, honorificè ab Apostolico suscepit directos; ac cuncta, quæ mandata sunt, libenti animo perficere curauit. Nam coadunatis Episcopis, cæteraq; Cleri ac plebis caterua, missum à Papa Sintlacem videlicet in medio stare iussit, palamq; referre; quomodo Papa reuerendus illorum Pontificum inertiam doleret, quomodo labefactati populi dispendia lugeret, suaq; iuberet auctoritate, vt inclutus Pyrminius ab eis gratanter susciperetur, gemendæ iacturæ futurus efficax restaurator. Pontifices, talibus auditis, compun-

Epistola ad Theodoricum regem data hortatur vt suscipiat Ecclesia curam.

Synodus Episcoporum Francia & Alemania super reformatione, cuius S. Pyrminio cura demandata.

S Pyrmi-
nius ab
Austrasia
& Alema-
nia Episco-
pi receptus
Alemaniã
adii.

Sintlaci
Ovna id est
Augia.
Isai. 40.

tionis stimulo sunt salubriter accensi; Virumq; Dei in sua adsciscē-
tes, omnē opportunitatē ac libertatē se ei paraturos, sponponderūt,
ad peragēda, quæ diuinitus sunt instituta; & ab Apostolico impera-
ta. Accepta igitur tam congruæ occasionis facultate; vir Dei primo
ad Alemannorum gentē proficisci disposuit: quò, dum peruenisset,
veluti cælitus imber diffusus, omnium ad se venientium corda, facū-
dissimo salutaris verbi rore maritavit; comoransque in loco qui vo-
catur Sintlaci OWa, venienti *viam parauit Domino, praua mutans in
directum, & aspera in vias planas;* & ex duris impolitisque lapidibus
filios Abrahæ quadrans.

Cumque non modicum tempus in huiusmodi exercitio defuda-
ret; Vireximus Sintlaz, cuius etiam filium Pater sanctissimus de
sancti Lauacri fonte leuauit, humiliter adiit eum, dicens:

O Sacerdos inclite, in tuo aduentu, omnia mortua reuiuiscunt,
arida virent & florent, tellus nostra germine vitalis fructus grauida
facta est; rogamus nunc, vt pio consilio suggeras, quo in loco, post-
quam hinc forsan discefferis, construere queamus domum ora-
tionis.

C A P V T X.

Rerum depulsor noxiarum.

AT Beatus Pyrminius, videre, inquit, videor, Insulam prope,
quam celeriter nauigando quimus attingere; properemus ad
eam; fortassis ibi benignus Dominus suam nobis exprimet grati-
am. Respondens autem prædictus vir ait. Absit absit hoc Domine
mi; quia in illa Insula serpentiū exstat vermiumque horrendorum
possessio; nec hominis vlla ibi poterit esse habitatio. Tunc Pater
almus; quid, inquit, loqueris modicæ fidei? Nonne Christus retu-
lit sibi donatam esse omnem potestatem in cælo & in terra? Nonne
electis suis concessit ambulare super aspidem & basiliscum, & con-
culcare Leonem atque Draconem?

Augiam
insulam
repurgat à
serpentib.
& venen-
tis animã-
sibus.

His auditis supradictus vir Beato viro annuere, ipsique nauigij
opportunitatem præbere, non tardauit. Mox autem, vt Sacerdos
Sanctus Insulam attingit; omnis illa venenatorum turba, veluti ni-
mia contrarietatis vi urgente, fugiendo, Insulam deseruit; tantaq;
multitudo eorum abire visa est, vt tribus diebus ac noctibus tota
superficies maris per quod natando transierunt, cooperta videre-
tur, nusquam verò postea comparuit.

Terra inhabitabilis Excultor.

TVNC egregius Christi agricola, tam horribili hostilitate ana-
thema-

thematizata, sociatisque fidelium adminiculis, stirpes inutiles, spinas, tribulos, fruticumque in culta præcidere curauit; nec destitit, donec omni fœtori atque vlgini abscessum pararet, soli vero ac iocundo aeri locum faceret; atque ita sub celeri dierum momento, facta est apta hominum habitatio, vbi antea constiterant immanium viperarum cubilia. Deinde, in Christi honore, Oratorium construere aggressus est; ad quod plures fidei ardore animati, prædia sua conferre decreuerunt; præcipue tamen deuotissimus Sintlaz; qui in ambitu ipsius loci, multa hæreditario iure possidebat, Christi domicilium amplificare studebat: vbi postea plures coadunati, sæculi huius transfugæ, religionis sanctæ facti sunt asseclæ, procellosi mundi vitæ in quietudinē, tutissimi portus obtinēt stationē.

*Latet orna
oratorio &
monachorū
aprat habi-
tationi.*

O quondam sterilis & horrida, nunc amœna & fertilis Ovva; olim vepribus & spinis obsita, nunc fructiferis arboribus sæcunda, vineis vberibus speciosa, vt paradisus emicas semper deliciosus. Gaude, & lætare, immenso cordis iubilo, grates Christo indefinenter referendo; qui teper talem & tantum Patronum sic exaltauit, sic glorificauit. *Erat quondam cubile draconum, nunc in te oritur* *Isai. 35.*
viror calami & iunci: via sancta est in te, per quam non transibit mala bestia: quondam sonabant in te ædes habentes vlula, nunc filij Sion commorantes & exultantes in Rege suo, suauissimum præcinnunt Haleluia. Pro quibus iocunda & lætabunda in corde tuo iuxta propheticum drama sermocinari poteris: *Quis mihi genuit istos? ego sterilis & non pariens: & istos quis enutriuit? Ego destituta,* sed in manibus Domini Sabaoth descripta, in cuius oculis muri mei permanent semper. Iste ergo primus locus est, quem venerabilis Sacerdos construxit ad laudem Christi & ad commodum congregationis Christo famulanti-um; in quo ab ipso tempore vsque in finem sæculi, cælestes fouetur alumni, cælestis Ierusalem futuri ciues æterni.

Isai. 49.

Post hæc verò nullo modo desistens à sancti feruoris proposito, cum prædicationis instãtia, tum signorum virtutumq; magnarum efficacia, id comparauit, vt patrimonia sua fidelibus pluribus conferentibus, alia quoq; nobilia ædificaret Cænobia; quorum nomina hæc sunt.

Altaba, Scutera: Gengenbach. Suarza. Murbach. Moresmunister. Nonnen vvilare.

*Monasteria
passim alia
erigit, vel
instaurat.*

Quod non sine magna miraculorum patratiōe, effici poterat; quamuis, quæ illa miracula, vel quot & quanta essent, Scriptorum, desidia notificare neglexerit. Verùm his omiſſis, moneamus stylū nostrum tenere; quibus beneficiorū gestis Horbacense Cænobiū orditus fuerit atq; consummauerit.

Pyrminius Oratoriorum adificator.

*Pyrminius VVielio.

VVerinbarus Austriae dynastiae Pyrminium euocat in VVestrichs tra-

sturo.

VVerinbarus opulencia & in Religionem liberalitas.

Pradua haec

VViculus

solo assignat

VVaseho: re-

seribo VVase

go is forte,

vbi circa

Saram ad-

huc saltus

à VVerneuo

VVarnes-

vvalde.

Herbasen-

sis Canobij

Exordia.

FVIT igitur vir quidam Werinherus * nomine, alta Francorum nobilitate propagatus. Hic cor suum inclinauerat, ad faciendas iustificationes Domini propter retributionem mercedis aeternae: hic nempe odoratus odorem suauissimae opinionis Beati Pyrminij, quam feruidus scilicet desudaret in praedicationis opere, quam efficacis esset in animarum lucrificatione, quam sedulus in aedificandis Monasteriorum habitaculis, quamque studiosus in coadunandis Religiosorum cateruis; & quod nimio zelo Regulam S. Benedicti obseruare quosque accenderet; pietatis aemulatione repletus, legationem direxit, rogans obnixius, Praesulem eximium ad se venire dignari.

Cui Seruus Dei morem gerere non renuit, quia Deo placita eum procurare perpedit; veniensque, cum omni honore ab eo susceptus est.

Cumque aliquandiu simul morarentur, praefatus vir sic eum allocutus est: Pater sanctissime ac Sacerdos venerande, cuius merita longè lateque magnarum virtutum sunt testificatione notificata, tibi summissius supplico; ut quod aestuanti corde parturio votum, desideratum adiuues adipisci effectum. Habeo namque, diuina largiente gratia, plurima in circuitu consistentia praedia; ex quibus aliqua in Dei honorem & ad commodum ipsi seruientium conferre cupio; ut videlicet aptus quaeratur & eligatur locus, in quo Dei famuli continuo manentes, idoneum ei possint perfoluere seruitium. Hanc rem tuis initiari consiliis volo; te duce, te instructore, ad vltimum, te ipso fabricatore, perfici exopto.

Cui Pater almus, non nos, inquit, tam pio subtrahimus operi; immo vltro praebemus promptos & paratos ad obsequendum tuae voluntati; quia sentimus, Deo inspirante, agitari.

His dictis, praecipuus athletarum Christi aduersus omnem robustus difficultatem, a nullo, licet grandi, temperabat labore; quia summam praeventus benedictionis dulcedine, acriter inuigilabat ad comparandam de pretioso lapide coronam.

Quaerens itaque inibi locum orationibus sacrisque exercitiis opportunum; modicum primo constituit tugurium, ad euitandas duntaxat solaris aestus molestias aptum. Contigit autem, rusticum quendam adoriri eum ac dicere: O Pater eximie, quem cuncti nouimus, huius negotia declinare saeculi, deliciarum luxus fugere, diuitias spernere, animarum lucris deseruire, eaque solummodo, quae Dei sunt die noctuque curare; si suggestioni meae exiguitatis assensum praebere dignatus fueris; conciliatam

ciliatā tuis desideriis propalabo mansionē. Est deniq; in contiguo locus, quem ob duorū confluentiā riuulorum Gamundium appellant: hunc, si velis inuifere, diuino cultui dignū duces mancipatum iri; poterisque in ipso, tam tuæ sanctitati quam nostræ saluti modis omnibus prospicere.

His perceptis, Pater almus non destitit ad indagandū ipsum locum pergere. Quo cōsiderato, dum resqua pagraret inculta, offendit venatorū illustris viri prædicti videlicet werinheri magalia; illaq; introiens, & sursū manibus erectis, Dauidici modulaminis versum præcinuit dicens: *Hæc requies mea in saculum saculi, hic habitabo* quoadusq; Dominus Iesus, *in iussu & voce Archægeli & in tuba Dei descendet de cælis; ac cum cæteris resurgētibus eius gratia vsis; rapiar in nubibus obuiam ipsi in aëra.* Post hæc a fordidis venatorum vsibus emundās locum, sicuti feruētibus animis efficacius obsequūtur quæ libet inchoata opera, celerrimè construxit orationis ædem; quam in honore & memoria Sanctissimæ Dei Genitricis perpetuæq; Virginis Mariæ cōsecrare, nō distulit. Tunc Fidelium deuotione sibi alacriter opitulāte, pulcherrimū construxit Cœnobiū; vbi sæculo huic renuciātes, Deoq; se ex integro mancipātes, commodissimis vterētur habitaculis. Mutata sunt ergo in breui praua in directa, inculta in amœna, fœda in speciosa; & quo prius fiebat venatio animalium, ad delicias trāsitorij luxus præbendorū, ibi felici captura postea trahebātur animæ cœlestis cōiuij dapibus saturādæ. Impletū videtur vaticiniū carminis, Esaiæ, nobilissimi inter prophetas, ita præcinētis. *Letabitur deserta & inuia, & exultabit solitudo latibūda & laudās; quia gloria Libani data est ei; decor Carmeli, & Saron.* Aperiūtur enim nūc ibi oculi cæcorū, patent aures surdorum; salit claudus vt ceruus, aperta fit lingua mutorū, *quoniam scissæ sunt in deserto aqua, & torrentes in solitudine.*

C A P V T XII.

Pyrrminus confirmator fidelium.

SANCTISSIMUS igitur vir, more solito, ardentissimæ instabat prædicationis officio; omniumq; ad se veniētū corda, mellifluā debriauit Sophia. Vnde multitudo vtriusq; sexus numerosa, nō solū ex illa puincia, verū ex alijs etiā regionib⁹, sanctæ opinionis odore attracta cōfluere nō cessabat; quæ non solū exhortationis eius virtutē desiderabat, verū etiā salutaris impositionis Confirmatione vngi flagitabat. Sed, quia loc⁹ erat arct⁹, duorū videlicet fluminū cōcurribus adstrict⁹; præsertim, cū religionis cœtui egrè ferret fœmineū sexū misceri; cessit ad priora loca tabernaculorū; quatenus ibi commodius atque opportunius postulatū expleret ministerium. Cum

Gamundium

*Psal. 137.
1. Thessal.
c. 4.*

*Cœnobiij
structura*

Isai. c. 35.

*Confirmatio
Sacramentū
ardenti
studio Christi
iani frequētans*

que

que huic feruentius insisteret, Sacerdotis sui beneuolentiam celestis gratia glorioso illustrauit miraculo. Nam cum sanctę Cōfirmationis opus ob nimiam multitudinem prolixius exerceret, contigit oleum sacratissimi Chrysmatis, euacuatis ampullis iam deesse. Unde angustiarus vir eximius, curre, inquit, ministro uelocius; ampullas de porta ad cœnobium, ut eas iterato implens referas nobis sancti liquaminis usum. Ille, ut iussis morem gereret, agili motu arripuit ampullas; sed mox ut eas est intuitus, offendit sancto liquore usque ad summum ditatas.

*Chrysmata
deficiens de
calo sup-
pletum.*

*Matth. e.
28.*

*Confirma-
tionis gra-
tia.*

Hic in promptu est considerare; quam fidelis Dominus in uerbis suis existat. Sic enim promisit obsecutoribus suis: *Ecce ego uobiscum sum usque ad consummationem seculi.* Inuenit profecto cor serui sui iuxta cor suum, cui dignatus est cooperari. Elucent merita Præsulis almi, per quæ mirabilis & magnificus ostenditur Deus. Exprimitur quoque euidentius misericordissima & efficacissima Spiritus sancti potentia; quæ fidem nostram adhuc instruit & ædificat, ut certissime credamus, cum nos inuisibilis gratiæ unctioe à peccati næuo lauare; qui uisibilis olei liquore exhaustas ampullas uoluit & ualuit replere. Ideò nos iugiter aptare & conformare oportet apparatus Deitatis gratiæ; quia nullo modo uult deserere, quos sibi promptos cernit existere.

Contemplans igitur minister tam euidentis miraculi uirtutem; non distulit manifestare sancto Pontifici exhibitam gratiam. Aderat adhuc maxima plebis concio, quæ tanti signi admiratione perculsa, non est facile dictu, quanta mentis iubilatione, quanta corporis exultatione, præconia Christo soluebat. Funduntur ex intimis præcordijs grata suspiria; tripudiant lætifico gestu corpora cunctorum, non ualentium inuenire, quibus motibus exprimant percepta gaudia.

*S. Pymini
gratiarum
actio ob
chrysmata ca-
lida acce-
ptum.*

Præsul autem uenerandus huiuscemodi uerbis Domino gratificabat: *Domine Deus omnipotens, qui es factor non existentium, reparator pereuntium; tu tempore prisco esurientem in deserto populum cœlesti manna recreasti; sitientem de petra manante riuo potasti; tu iterum tempore recentiori, quina hominum millia, quinque panibus binisque piscibus satiasti; tibi gratias referimus, laudes præcinimus; eo quod in præsentiarum non dedignatus es nostræ quoque exiguitati, tuæ largiffuæ bonitatis signa monstrare; impendens subito oleum, quod non exstitit; ut mundares & sanctificares quod immundum & perditum constitit: tibi honor & gloria in sæcula sæculorum.*

His dictis Præsul almifluus non cessauit confirmare cunctos, qui
super-

superuenerant. Nam eo copiosius & deuotius affluebant, quo se cęlitus dato nectare initiandos sciebāt, ne antea sanctum potuit peragi ministerium, quam consummato diei tempore immineret uesperum. Quo minitāte noctis tenebras offundere mundo, vniuersi sacra benedictione muniti, remeabant ad propria, pleni gaudij refectione ditati.

Illustrissimus autem vir V Vernherus, quæ pii cordis deliberatione spondit, omni alacritate implere curauit. Nam & ampliora, quam uouerat soluere certauerat; ut non solū obligationis minime fieret reus, uerum dein superadditis erogatorum numeris, æternum remuneratorē sibi potius faceret debitorem. Inter plurima deniq; quæ liberali animo deprompserat, obtulit quoq; maximos limites in saltu, qui Vogesus dicitur, in quo uilla extat, habens uocabulum Pyrminishusna*; eo, quod ibi prouisores gregum Cænobij sancti uiri primo sua metati sunt tuguria. Subsequēti etiā tempore directi sunt à Præpositis atq; ab alijs sanctissimi monasterij ministris, tam feruilibus quam liberæ conditionis uiri q; loca prædicti saltus perscrutantes, nec non inuitalia eius arbusta extirpantes, plurimarum paruere commoda uillarum; in quarum ambitu quæq; excolentes diu infertilia, gratissima ex eis reddidere noualia; quorum redditibus uidentes, in præfato degentes Cænobio, tam carnali, quam spiritali tripudiant beneficio. Æmulantes autem liberalissimum præfati V Vernheri exemplum posterius eius quam plurimi, multique alij benignitatis affectu repleti; ad sustentandas uinæ Domini uites, uictro se suaque præbuerunt.

Deniq; ex utriusq; præfati saltus partibus, plurima condonauere prædia; quorum nomina ponere superfedemus. Proinde pensanda miragratia supernæ dispensatio; quomodo se diligentib. his, qui secundū propositū uocati sunt sancti, omnia cooperari tribuit in bonū. En cernere possumus, qualiter iste Præsul Deo deuotissimus, ad præparandos cęlestis vsurę fructus instigat excolere culturę terrestris vsus; & dū summorū intentus meditatur lucrū, infimorū accipit famulitiū.

Quæ licet transeundo finē habeant, his tamē qui eis recta ufi sunt intētionē, fructificant semper manentis gaudij diurnitatē. Quid uerò his præparent qui in eis aliter, quam à Deo sit constitutum, uersari gestiūt, ex aduerso colligi potest. Rationales quidem animæ in id conditæ sunt ordinis; ut famulantem infimorum habeant uisum, summorū uero appetant fructum. Hunc ergo obseruantib. ordinē, omnia cooperātur in bonum. E contra, qui sumā p nihilo pensant; imis autē delectantur ut sumis, omnia cooperantur in malum. Et ratione id cadit, ut illis in p̄mio cumuletur uitæ æternitas; istis in supplicio

V Vernheri
Dynasta
donatio
Hornbacem
si Monasterio
facta
Pyrminis
huja

Possessiones
prædictorum
auila.

Roman 8.

Temporaria bona
quomodo
spiritalibus
subseruire de-
beant.

Qui in supplicio

plicio perpetuæ mortis atrocitas: illis exultationis immensitas, istis mæroris immanitas: illis honor perpes & gloria, istis opprobrium indeficiens & ignominia.

Obsecrare nūc iuuat, te beatissime Christi Sacerdos; vt pijs apud eum obtineas interuentibus; quo sua nos illustret gratia, quæ terrenos in nobis affectus interimat, cęlestiū appetitus incitet & augeat; qcquid transitoria facultatis se subijcit, ad vsum dispensare doceat, non ad fructū; teq; ducem & præuiū nostrum sequentes, per tēporalia quæ nobis præparasti commoda, æterna procuremus præmia.

CAPVT XIII.

Bonifacio notus & familiaris.

*Wizeburgum Monasterium in-
spicit.*

*Pyrmisij
callis.*

*Apud Gamundium
S. Bonifacii & S.
Pyminius
mutuo officio & allo-
quio conuenientes
fruantur.*

POST hæc Præsul egregius iter suum ad locum iocundissimū, quū vocatur Wizeburg destinauit; ibique gratiam; qua redundabat plurimis impertiens; a sæcularis vitę scoria purgatos, religiosa disciplinæ excudit æmulos. Hic quoq; sicut in reliquis eius constructionib. efficaci cōparatione adstitit Christus, qui corda multorum eo igniuit stimulo; vt prædia possessionesq; amplissimas eidē loco subrogarent: Præparatumq; est in breui cœnobium Dei seruitio aptissimū, & sæculo renuntiantibus tutissimi statio portus; vbi non paucis fratrib. spiritualis exercitij seruore coadunatis, honestissimā atq; discretissimā B. Benedicti regulā obseruare Pater almus instituit; & sic ad Horbacense cœnobiū reuersus est per suā semitā; quæ ob pię priuilegiū memorię ad in præsentiarum vocatur Sancti callis Pyrmisij.

Ex huiuscemodi ergo piorum operum ardoribus, fama beati viri longè lateq; percrebuit; adeò, vt Eximius Antistes Bonifacius, qui tunc Moguntinæ Metropolitanæ videlicet vrbis sedi præerat; & à primæuæ ætatis pueritia digno exsequi studuit opere quod præfigurauit in nomine, visitandi eum gratia adire disponderet; & ad ipsam Gamundij locum venire non omitteret. Quem beatus excipiens Pyrminius, magno gratulabatur affectu; quod à tanto meruit visitari Sacerdote. Æstimare datur, quanta in vtrorumq; cordib. extitit lætitia, quam copiosę exultationis affluētia, ex sancti Spiritus manans inundātia; dum vterq; alterū concessa participat gratia; vterq; docet & discit; vterq; Christum indit & haurit; & quanto plixiorib. mutuo se donant colloquijs, tanto strictiorib. in Christi amore connectuntur vinculis. Felices iudicandi, qui tantorū Antistitum intuebantur amplexus, fide & veritate grauidos, puritate conditos, sanctitatis vigore fecundos; quorū oscula dulcissima; charitatis nectare redolētia; sancti Spiritus irrorabant charismata. Amoris itaq; diuini instinctu aliquantulū temporis pariter transigere decreuerūt, vt saluberrima collationis efficacia, de statu Ecclesiarū sanctarū, de vniendo

vniedo in vera pacis concordia ritu plebiũ commiffarũ, multa p-
ponerent, vtiliffima quęque deliberarent. Hinc falutiferę exhorta-
tionis munere ditati, imo fraternę conſolationis manu roborati, læ-
tiſſimo congratulabantur affectu.

C A P V T X I V.

Bonifacius Prædicator Euangelij.

SANCTVS autem Bonifacius Deo multimodis gratificans; quod
in Beato Pyrminio amplioſorem vulgato reperiffet gratiam; mu-
tua benedictione data & recepta redijt ad ſua, De cuius meritorum
viuacitate aliqua huic inferere opulculo, animus parturit; quibus
decurſis, terminum materię, noſtro conſecrabimus Pyrminio.

Præfatus namque Sacerdos, vt athleta bellicoſus, in Chriſti mi-
litia decertans, ſe nauiter exſerere, terociffimam gentem Freſonum
aggredi conamen habuit; vt ſi quos ibi ſpurciſſimo Dæmonum cul-
tui ſubtrahere poſſet, ſuauiſſimo Chriſti iugo ſubderet. Erat quippe
adhuc magna ipſius gentis pars verę fidei extorris; fædiſſimis Paga-
niſmi ritibus dedita, & barbarica immanitate multimodis effera at-
que profana. Cum autem illuc per Rheni fluminis alueum iam pro-
ficiferetur; contigit eum ad quendam deueniſſe locum; in quo pio-
rum operum commorabatur fæmina; quę & ipſi grata præbuit ho-
ſpitij commoda. Hęc etiam habuit Capellã manſioni proprię con-
tiguę adhærentem; in qua orationis penſum iugiter ſoluere conſue-
uerat. Ibi quoddam pendeſcit vas fuſile, mediocriſ videlicet pon-
deris, vulgaris hoc vſus Scellam nominat; quod mirę ſonoritatis
dulcedine, audientium ſenſus afficiebat. Illud vir almus, ſi quãdo à
propoſiti operis labore Deus ſe remeare concederet, ſibi dari à præ-
dicta Deo dedita poſtulauit. Verum illam ſciens nil tanti viri præ-
cibus negare oportere; liberaliſſimo mentis affectu reuertenti ſe præ-
bituram fore ſpõndit.

*S. Bonifacij
in Friſiam
expeditio.*

*Matrona S.
Bonifacij
hoſpita.*

*Campana
minor Scel-
la.*

C A P V T X V.

Bonifacius Martyr miraculis clarus.

MILES vero Domini ſtrenuus inde pfectus, ſicut animo ppoſuit,
Freſiã venit. Vbi tenaciſſimo fidei trilice armat^o, ac inſuperabi-
lis fiducię galea munitus; limatiſſimo Euãgelicę veritatis cuſpide,
hoſtes acerrimos terebrandos aggreditur. Proinde ſuperus Impera-
tor agonizanti opitulans Militi, multorũ cordibus infixit ſalutaris
verbi ſpicula: quorum acumine ſalubriter ſaucij, lucis fomite ſuc-
cenſi, prioris nebulam deteſtantur erroris; ac intima compunctio-
ne deuicti canere incipiunt: *Sagitta tua acuta Regũ potentiſſime.* Dein-

Pſal. 119.

de sinistrae partis abdicant consortium, dexteræ adsciscunt contubernium; ac in omnibus sacri Præsulis obsequuntur dogmati. Qui eos efficiens almo Baptismate candidatos, perfectam Christianæ religionis obseruantiam perdocuit; peruigilique insistens cura effecit, vt qui ante fuerant infestæ hostilitatis armigeri, electæ ciuilitatis fierent manipuli. Alii verò Fiesonum, qui Babylonicæ conspirationis castra deserere noluerunt; potiusque sub Nemroth militare, quam Christi iugo subdi censuerunt; declinantes in obligationes, inuidiæ se squamis armant; pessima construunt molimina. tempus operiuntur opportunum; quo virum Dei sibi que adherentes, inuadere atque obruere valeant. Conceptum itaque vi-

*S. Bonifacij
& sociorū
Martyri-
um.*

pere semine scelus, celeriter parere gestiunt. Nam conglobato impiæ societatis agmine, Antistitem sanctum omni crudelitatis rabie insequi properant. Quem pij operis executionibus instare ostendentes; sine mora vna cum pluribus ipsi adherentibus trucidant. Quod ideo mira Dei dispensatio fieri permisit; vt famulum suum insigniret triumpho Martyrij; & in die iusti examinis leuerius puniret contemptores oblatæ salutis. Ille namque trucidatus in terra, limatior cæli fulget in aula. Momentaneâ passus est pœnam, per quam perpetis gloriæ nactus est palmam. Isti verò miseri ignorantibus scriptum: *Omnis qui accipit gladium gladio peribit.* perpetrati sceleris horrore omni hora torquentur; commissi piaculi conscientia tam diu confunduntur; donec ipsius scripturæ sententiam suis operibus interpretati sunt. Deniq; hoc ex diuina ultione promeruerunt, vt proprij furoris rabie conuersa, in semetipsos insurgerent ac se inuicem mutuo, extractis gladiis, perimerent. Quibus nullus superfuit, vno excepto, qui ab huiusmodi pernicie exemptû se putauit; sed alio mortis genere vlciscentem manum, non effugit.

Matth. 26.

*Interfecto-
res mala
morte pu-
niti.*

Nam morbo intercutis inualus, totus cœpit scaturire vermibus; donec artubus miserabili peste resolutis, digna cōsummatum morte cunctis perpendere daret; quod Deus ultionum Dominus, retributionem reddit superbis; & quod vindictam expetit à Deo *sanguis Sanctorum qui effusus est.*

*Exquisita
vnius mors*

Post hæc, quicumque beati viri familiarium superstites necis extiterant, cohortabantur quos pietate possessos repererant; vt se benignitatis solatio adiuuarent; Præsulis almi reliquias componere; & ad regionem, ex qua illuc venerant reportare. Eius rei dum eos diuina gratia compotes efficeret; sacra ossa recolligunt, feretro imponunt, hymnidicis concentibus canori, per eandem viam, quâ venerant remeare ceperunt. Cumque itineris tantum exegissent, vt per diei vnus interuallum eo venire facultas esset, quo Dei Ancil-

*Translatio
S. Bonifacij
Gerus
Vuld. sm.
Tinsinabu
lis sonus
spontaneus*

la bea-

la beato viro accommodabat hospitium; ecce tintinabulum, quod habebat desponsum, nulla re, quæ videri posset impellente, vltro se capit agitare, plectrique sui pulsu monita solitam sonitus dulcedinem propinare; nec ante, mirum dictu, reboare quieuit, quam beata reliquæ in ipsum deportatæ sunt Oratorium, in cuius cacumine fuerat: ppensum. Verè Deus Omnipotès Angelica id agitari iussit administratione; vt perspicuè intelligere daret, quam suauibus Anima illa in cælo frueretur melodiârū cantibus, cuius in terra defuncto corpori, inanimatæ materiæ aggaulizaret * sonus. Pro
 tanti ergò signi beneficio laudibus Deo celebratis; ossa venerandi Præsulis Moguntiam deportabant, ad suæ videlicet Diocesis sedem. Ibi adunato copioso Cleri plebisque cætu, ad Vuldam vsque cum omni honore transtulerunt; Vbi, sicut ipse corpore viuens iusserat, eum cum hymnis & psalmodiis collocauerunt. Vt autem pius Dominus exprimeret meritorum Martyris sui vigorem, multitudinem populi, qui ob prolixum iter oppido fatigatus erat, magnò gratiæ suæ releuauit impendio. Nam riuus ibi decurrens tantam subito fertur eructare piscium copiam; vt quamuis innumerabilis caterua adesset, omnibus tamen satiem plenam in-
 ferret. Cunctorumque corda grandi stupor percelluit admiratione; quod ipse, qui olim in deserto ex duobus piscibus satiauit quinque millia hominum; nunc eodem benignitatis fonte redundante, subito propter Antistitis sui dilectionem, tantam fieri iussit piscium copiositatem; quæ maximæ turbæ mederetur indigentia. Tanto igitur munere Dei refecti, tam viuaci Martyris intercessione muniti, in sua quique sunt regressi. Condonantur quoque in ipso loco ex tunc vsque in præsentiarum multa beneficia quærentibus, poscentibus & confidentibus in beati viri suffragia præstante Domino nostro Iesu Christo, cui perpes gloria manet in sæcula.

*αυλιζεν
 τibia canere.*

*Apud Ful-
 dam im-
 pronisa
 piscium
 copia pia
 multitudo
 reficitur.*

C A P V T XVI.

Pyrminio ablata campana surdescit.

FX occasione siquidem aduentus S. Bonifacii ad Beatum Pyrminium, extra in choatæ materiæ semitam digressi sumus. At tamen non offendet ista digressio, cum ad nostrum redeuntibus Pyrminium, occurrit referendum per ipsius declaratum merita, simile miraculum.

Vuido nempe de stirpe supra memorati Werinheri progenitus, Cænobium Horbacense propria tenens in ditione, deuotus erga id nimium extitit; qui & plurima conferens donaria, oratorij sancti faciem structuris eminentioribus ornauit; amplo auri & argenti

*Vuido
 in Horba-
 cense Cæ-
 nobium
 munificen-
 tia.*

splendore poliuit; & vbi cunque facultas suppeditauit, sagaciter & strenuè promouit.

Verum aliquando non boni consilij vertigio actus, contra hæc agere non est reueritus. Quoddam itaq; campanū, quod ob electæ materiæ massam, & rite mixti metalli temperaturam, magnam sonoritatis habuit elegantiam, Oratorio almo auferri, & ad locum, qui Locuvilare nominatur, præcepit transferri. Sed quia in hoc perperam, atque contra Sanctum Pyrminium egerit, celerius recognouit; non experientia vltionis, sed clementi euentu signi mirabilis. Nam prædictum fusile, postquam in loco prædicto est suspensum, nullum omninò valuit edere sonum, penitusq; mutum manès & inhabile, perstrinxit omnes grandi stupore. At, vbi præfatus Vuido tremore & horrore percussus ad alium illud referre iussit Cœnobium, iuxta pristinae suauitatis dulcedinem, iocundum cunctis & delectabilem recepit & edidit sonum.

Idem as campanum transfert in Locuvilare.

Restituit animaduerso miraculo.

Hinc euidentis viri beatissimi diulgata est sanctitas, hinc certior spes & fiducia maior fidelibus exorta est ad eius postcæda suffragia; cuius apud Deum tantum cernunt ponderare merita. Hinc eius vegetior tutela Cœnobio, cuius res non audent appetere, quas norunt tam robusto protegi defensore.

CAPVT XVII.

Pyrminius contemplatiuus.

QVI patronus eximius, postquam ab eo recessit Beatus Bonifacius, alacrius in sancto feruebat opere; & quasi antea nil egisset, *quæ retrò sunt obliuiscens in anteriora se extendit*, omni vigilantia & strenuitate.

Philip. 3.

Monasteriorum status quem S. Pyrminius formauit.

Cumque iam locorum à se constructorum prouectus bene vidisset compositos atque stabilitos; filiosque suos, quos absque numero genuerat, vitalium operum perpendisset edere fœtus, tempus esse taxans à practicæ laboribus desistere, in Thoricam totam mentis conuertit aciem; ac multifariam Liæ sollicitudinem deuittans, toto animi feruore in Rachelis flagrabat amore. Huius cupitis amplexibus iam gliscens adhærere, non noctibus, non diebus adolere cessabat orationis thymiama; crebræ lachrymarum effusioni, subiiciens alimentum ab irriguo superiori. Huiuscemodi intentioni deseruiens agone infatigabili, perpendit iam tempus imminere, quo in marcessibile desudationis suæ præmium recipere deberet.

CAPVT XVIII.

Obituri Pyrminij ad fratres monita.

TVNC accerfitis in vnum cætibus filiorum, nonne hac breui videtur eos exhortari admonitione? Nostis Fratres dilectissimi, quomodo à primo mei ad vos tempore aduentus, prouidentiam, vestræ salutis exsequutus fuerim, nil mei mihi reseruauerim, nil pepercerim, vestrum meditans profectum, vestram versans utilitatem. Nunc igitur, quomodo opitulante Christo, certamen bonum certavi, cursum consummaui, fidem impertitæ gratiæ seruaui, vestrum decreui commonefacere studium; vt eum, qui vos ad suam inuitauit gratiam, firma fide colatis, spe ad ipsum certa tendatis, in eius charitate feruida, bonorum operum executione proficere studeatis. Recolite, quod ad sustentandos vos, & in Dei seruitio corroborandos, possessiones amplas, & prædia vobis prouidi. Adstitit enim mihi superna gratia, & ad hæc eroganda multorum animauerat corda. Consulite vobismetipsis, consulite, vt per terrena, quæ vobis præparauì commoda, æterna procuretis lucra animarum vestrarum. Nam si, quod absit, egeritis contra, credite mihi, credite, mutabitur in dispendium, quod proficere debuit in emolumentum. Scrutamini igitur Scripturas diuinitus allegatas; in quibus considerare poteritis, quid facere iubeat Deus, quid prohibeat; quid summum sit bonum, quid medium, quid infimum, quo uti oporteat, quo frui & delectari conueniat. Sedeat vobis animo, præcipuè in humilitate versari; patientiam amplecti; & in fraternitatis amore, absque fuce simulationis manere. His, si attendeitis, erit vobis Sanctorum omnium intercessio præsentior, Christus placabilior, optatorum prouentus efficacior; donec mereamini in cælesti regno, æternæ felicitatis compotes fieri.

CAPVT XIX.

Sepultura Pyrminij.

HIS dulciter prolatis, artubus corporis iam se in primordia sui resoluentibus, animam cælesti viatico armavit; atque omnigena virtute redimitam, ac meritorum diuitijs plenam, tertio Nonas *Mortuus.* Nouembris sidereis sedibus immisit.

Cuius exitus, licet nõ eueniret sanguinis effusione, martyris tamè
nem

non caret honore; qui semetipsum penitus abnegans, omni vitæ suæ tempore, mortificationi crucis Christi carnem subigebat, ac totis animi incessibus Christum sequebatur. Nempe, si crudelitas persequentium fortassis immineret, gaudēs supplicia quamuis immania subiret. Non ergo Abraham ideo obedientia minor, neque Isaac immolationis merito indignior, quia de cælo veniens Angelus prohibuit effici, quod voto affectabatur impleri.

*Miracula
post mor-
tem edita.*

Corpus autem sanctissimi viri à fidelibus est collectum, & in sui Cænobij oratorio cum omni reuerentia conditum; vbi iugiter sanitatum beneficia absque numero impenduntur. Deniq; cæci lumen recipiunt, claudi gressum, surdi auditum; & quocunque iniquitatis genere veniunt vitiati, compotes incolumitatis effecti, redeunt læti; obtinentibus hoc Præsulis sacratissimi meritis apud potentissimum restauratorem totius boni auctorem IESUM Christum Dominum nostrum, cui cum Patre & Spiritu sancto manet vna Deitas, par potestas, incomprehensibilis maiestas per infinita sæcula. Amen.

Explicit vita S. Pyrminij Episcopi Castri Melitæ.

AD